

Adnan TÜRKDAMAR
İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviri

İçişleri Bakanlığının Toplumsal Projeleri ve Mülki İdare

Bu makalede İçişleri Bakanlığı'nın yedi toplumsal projesi incelenecektir. Birinci bölümde toplumun yaralarını sarmaya, gönüllerini yapmaya dönük dört projesi (Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması, Köylerin Altyapılarının Desteklenmesi (KÖYDES), Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılansması ile Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi (KDRP), ikinci bölümde ise vatandaşın gündelik hayatını kolaylaştıran üç önemli proje MERNİS, KPS ve ADRES KAYIT SİSTEMİ ilkeler, kararlar, uygulamalar ve çıktılarda Mülki İdare Amirinin tasarım, planlama, organizasyon, uygulamadaki baş rolü yönünden incelenecektir. Makalemize MİA'ni gereksiz bulanları düşünmeye davet olarak ta bakılabilir.

A- Yara Sarma Projeleri (2330, KÖYDES, 5233, KDRP)

- Terörle etkin mücadele ve yatırım seferberliği
- Güvenlik – Özgürlük – Refah : Mutluluk

Ülkemizde son on yılda OHAL'in kaldırılması, anadilde TV yayını ve seçmeli eğitim, sosyal yardım ve hizmetlerin katlanıp çeşitlendirilmesi, şehir ve ilçelere yapılan duble yollar, tam donanımlı hastaneler, öğretmenleri ve ders kitapları hazır okullar, havaalanları, üniversitelerin hizmet vermesi ve çete-cunta ve terörle mücadelelerin yanında anlatacağımız dört proje de milli birliğimizi kuvvetlendirici yönüyle değerlendirilmelidir.

A. 1. Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması

- $3.924 + 1.618 + 14.548 = 20.090$ DOSYA,

- 3.164 (SİVİL) + 1.618 (GKK) + 14.548 (EMNİYET) = 19.328 Kişi
- $19.369.101.868. + 3.096.014 + 2.327.189.517 = 23.689.15.006$ ÖDEME
- 6875 (Er: 976 , Korucu: 644 , Dul-yetim: 4.023 , İştirakçi: 1.222) kişiye aylık bağlanmıştır.

2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun 06.11.1980 tarih ve 17152 sayılı; Kanunun 10. maddesine göre hazırlanan Yönetmelik 28.01.1993 tarih ve 21469 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun hükümlerine göre yapılan iş ve işlemler 29.12.1994 tarihli onay ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Personel Genel Müdürlüğünden İller İdaresi Genel Müdürlüğüne devredilmiştir.

2330 sayılı Kanun ve Yönetmelik Bakanlığımız mensupları ile geçici köy korucuları, gönüllü köy korucuları, güvenlik ve asayişin korunmasında hizmetlerinden yararlanması zorunlu olan ve yetkililerce kendilerine bu amaca yönelik görev verilen kamu görevlileri ve sivilleri, iç güvenlik ve asayişin korunmasında veya kaçakçılığın men, takip ve tahkiki ile ilgili olarak güvenlik kuvvetlerine kendiliklerinden yardımcı olmuş ve faydalı oldukları yetkililerce tevsik edilmiş şahısları, Devlet güçlerini sindirme amacına yönelik olarak yapılan saldırılara maruz kalan kamu görevlileri ve görevleri ve yardımları sona erse bile bilahare yaralanmaları, sakatlanmaları ve ölmeleri ile bunların eş, fûru, ana, baba ve kardeşlerini kapsam altına almaktadır.

Nakti Tazminat Komisyonu İçişleri Bakanlığı Müsteşar yardımcısı başkanlığında İller İdaresi Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, 1. Hukuk Müşaviri, Strateji Daire Başkanından oluşur. Ayda bir kez toplanıp gündemindeki dosyaları karara bağlar. 2330 sayılı Kanun hükümleri gereğince İller İdaresi Genel Müdürlüğünce 1995 yılından 15.11.2011 tarihine kadar 3.924 talep dosyası incelenerek 3.164 adedi için tazminat ödenmesi uygun görülmüş, 760 dosya için ise ret kararı verilmiştir. 1995 yılından bu güne kadar ödenen tazminat miktarı 19.369.101.868'dir. Daha önce Jandarma Genel Komutanlığınca 1070, Personel Genel Müdürlüğünce 37 olmak üzere 1107 dosya toplamda 5036 dosya karara bağlanmıştır.

A. 2. KÖYDES

Susuz veya suyu yetersiz köy ve bağlularının sağlıklı ve yeterli içme suyuyla kavuşturulması, köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesi, küçük ölçekli sulama alt yapısının geliştirilmesi ile köy atık su alt yapısının iyileştirilmesi için Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES) uygulanmaya başlanmıştır.

KÖYDES ile köy ve bağlularının;

- İçme suyu
 - Köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesi,
 - Küçük ölçekli sulama
 - Atık su
 - Bakım ve onarım
- Yapılmaktadır.

KÖYDES Projelerinin yürütülmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesi merkezde yıllık Yüksek Planlama Kurulu Kararları ve ilgili Bakanlıkların Genel Müdürlerinin aylık toplantısı ile, illerde Vali ilçelerde Kaymakamın sorumluluğundadır.

İllerde Valiler tarafından İl KÖYDES Koordinasyon Birimi kurulmuştur. Bu birim KÖYDES Projelerinin illerde planlanması, uygulanmasının koordinasyonu, izlenmesi, değerlendirilmesi ve yapılacak iş ve işlemlerin yürütülmesinden sorumludur.

İl Tahsisat Komisyonu, Vali başkanlığında, İl Genel Meclis Başkanı, İl Özel İdare Genel Sekreteri, Kaymakamlar, İl Çevre Şehircilik Md, İl Gıda Tarım Ve Hayvancılık Md ve Vali tarafından görevlendirilecek üç teknik personelten oluşur. Haziran ve Eylül aylarında toplanır. KÖYDES uygulamalarının genel değerlendirmesini yapar. İl ödeneğinin projeler ve uygulayıcı birimler bazında dağılımına karar vermektedir.

Yerleşik nüfusu fazla veya nüfus artış hızı yüksek olan, gelişme ve çevresine hizmet verme potansiyeli bulunan yerleşimlere ait projelere, birden fazla yerleşime hizmet

edecek veya yarar sağlayacak projelere öncelik verilir.

Sonuç olarak KÖYDES projesiyle yıllarca ihmal edilmiş susuz ve yolsuz köy kalmaması hedeflenmiş ve sekiz yılda hedefe ulaşılmıştır. Yaklaşık yirmi milyon nüfusa hizmet götürülmüştür. Bu başarıda söz konusu projeyi hazırlayanlar, uygulayanlar ve denetleyen M.İ.A'nın haklarını teslim etmek gerekir.

A. 3. Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması

- 105 ZARAR TESPİT KOMİSYONU
- 360. 539 BAŞVURU
- 2. 725. 564. 106 ÖDEME
- SULH YOLU
- A.İ.H.M OLUMLU KARARLARI

Terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeni ile zarara uğrayan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının sulhen karşılanması amacıyla 17.07.2004 tarih ve 5233 Sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun 27.07.2004 tarih ve 25535 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören vatandaşlarımızın bu zararlarının ulusal ve uluslararası yargı mercilerine gidilmesine gerek kalmaksızın hızlı, etkin, ve adil bir şekilde sulhen karşılanması amacıyla çıkartılan 5233 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra;

- Ölüm, yaralanma, sakatlanmadan kaynaklanan zararlar,
 - Taşınır ve taşınmazlarda oluşan zararlar,
 - Tarım ve hayvancılıkla ilgili zararlar,
 - Terör nedeniyle göç etmek zorunda kalanların mal
- Karşılanmaktadır.

varlıklarına ulaşamamaları nedeniyle uğradıkları zararlar

Kanun kapsamındaki zararların karşılanması amacıyla illerimizde Vali Yardımcıları başkanlığında Zarar Tespit Komisyonları oluşturulmuştur. Başvuruların yoğun olduğu Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Mardin illerimizde birden fazla komisyon oluşturulmuş olup, ülke genelinde 65 komisyon çalışmalarını tamamlamış, 40 komisyon çalışmalarına devam etmektedir.

Kanunun yürürlüğe girdiği 2004 yılından Nisan 2012 tarihine kadar Zarar Tespit Komisyonlarına toplam 360.539 başvuru yapılmıştır. Bu başvuruların 297.584

adedi sonuçlandırılmış olup, bunlardan 165.415 başvuru için tazminat ödenmesine karar verilmiş, 132.169 başvuru ise reddedilmiştir.

Nisan 2012 itibarıyla, Komisyonlarca olumlu sonuçlandırılan ve sulhname imzalayan vatandaşlarımıza ödenmek üzere talep edilen toplam zarar tutarı 2.725.564.106 olup, bu miktarın 2.714.183.362 ilgililere ödenmiştir. Kalan 11.380.740 ödenmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Daha önce köy boşaltma iddialarıyla yapılan başvuruları iç hukuk yollarının tüketilmiş olması şartı aranmadan kabul eden AİHM, 5233 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra aldığı kararda düzenlemenin etkili bir iç hukuk yolu olduğunu vurgulayarak başvuruları kabul edilmez bulmuş ve zarar tespit komisyonlarına yönlendirmiştir.

Terör eylemleri ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeni ile zarara uğrayan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının yargı yoluna gitmelerine gerek kalmadan, idarece en kısa süre içinde ve tam olarak tespit edilerek, sulh yoluyla ödenmesi büyük önem taşımaktadır.

Süreç şöyle işlemektedir: Terör veya terörle mücadelede yakınıni kaybeden, yaralanan, sakatlanan veya evinin, bağının, bahçesinin, hayvanlarının zarar gördüğünü iddia eden vatandaş komisyona başvurmakta, vatandaşın başvurusu komisyon üyelerince yerinde incelenmekte, vatandaşın iddia ettiği zarar miktarıyla tespitler değerlendirilmekte ve zarar miktarı hesaplanarak sulhname hazırlanıp vatandaş rızasıyla imzalarsa ödeme yapılmaktadır. Buna rağmen vatandaş maddi-manevi tazminat talebiyle yargıya başvurabilmektedir.

Günümüze kadar 5233 sayılı Kanun uygulamasıyla ilgili olarak toplam 896 dava açılmış olup Yerel Mahkemeler ilk yıllarda manevi tazminatı kabul etme veya tazminat miktarını belirleme yönünde kararlar vermekte iken Danıştay'ın Nakdi Tazminat Komisyonlarının yetkili olduğu ve sulhnamenin manevi tazminatı da içerdiği yönünde kararlar vermesi ve A.İ.H.M'nin de Nakdi Tazminat Komisyonlarının geçerli olduğu ve sulhname imzalanmasının yeterli olduğu yönünde kararlar vermesi üzerine Yerel Mahkemeler de bu yönde kararlar vermeye başlamışlardır. Yani manevi tazminat talepleri reddedilmekte, maddi tazminatı belirleme yerine Komisyonlara yönlendirilmektedir.

A. 4. Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi

- 28. 384 HANEDEN 187.861 KİŞİ KÖYLERİNE DÖNMÜŞLERDİR

- 2009-2011 87 PROJE İÇİN 128.360.000 ÖDEME
- B.M. REHBER İLKELERİ UYUMU

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgemizde terör ve güvenlik kaygıları ile yaşadıkları yerlerden göç etmek durumunda kalan vatandaşlarımızdan gönüllü olarak geri dönmek isteyenlerin geri dönüşlerinin kolaylaştırılması, geri dönülen yerlerde gerekli sosyal ve ekonomik altyapının tesisi ile sürdürülebilir yaşam koşullarının oluşturulması, geri dönmek istemeyenlerin ise mevcut yaşadıkları yerlerde yaşam koşullarının ve ekonomik ve sosyal durumlarının iyileştirilmesini amaçlayan bir projedir.

Proje, geri dönülen yerlerde hayatın yeniden başlatılması ve kalıcı hale getirilmesi için gerekli alt yapının oluşturulmasına yönelik çalışmalar ile tarım, hayvancılık ve el sanatları gibi faaliyetleri, geri dönmek istemeyen vatandaşlarımızın ise iş ve meslek edindirme kursları, istihdam dönük projeler ve özellikle kadın-genç ve çocukları hedefleyen sosyal projeleri ve faaliyetleri içermektedir. Proje, merkezi düzeyde İçişleri Bakanlığı, yerel düzeyde Valilikler tarafından yürütülmektedir. Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Hakkari, Mardin, Muş, Siirt, Şırnak Tunceli ve Van illerimizi kapsamaktadır.

Bakanlar Kurulu Yerinden Olmuş Kişiler Sorunu İle Köye Dönüş Ve Rehabilitasyon Projesine Ait Tedbirler prensip kararı ile İçişleri Bakanlığı ise üç genelge ile B.M Rehber İlkelerini de dikkate alarak aşağıdaki ilkeleri belirlemişlerdir:

- Geri dönüşlerin gönüllülük ve isteğe bağlı olarak yürütülmesi. Geri dönmek istemeyenlerin yaşadıkları yerlerde yaşam kalitelerinin yükseltilmesi.
- Hizmetlerin toplulaştırılması amacıyla "Merkez Köy" ve Cazibe Merkezi" uygulamasına ağırlık verilmesi.
- Sivil Toplum Örgütleriyle işbirliğinin geliştirilmesi, katılımlarının sağlanması ve eğitim, sağlık, istihdam konularındaki projelerinin desteklenmesi.
- Dönüş yapılan yerlerde ekonomik, sosyal, kültürel ve kırsal kalkınmaya yönelik yatırım ve tedbirler ile meslek edinme ve gelir artışı sağlayacak faaliyetlere ağırlık verilmesi.

Proje kapsamında bugüne kadar, genel bütçe ödenekleri ve yerel kaynaklar kullanılarak toplum –gençlik- spor-kadın çocuk eğitim merkezi gibi sosyal ve rehabilitasyon içerikli projeler, meslek edindirme ve istihdam projeleri, yurt-okul-sağlık ocağı yapım ve onarımı, yol-su-elektrik-kanalizasyon gibi alt yapı yatırımları, tarım-hayvancılık ve ev yapımında destek olunması gibi işler yapılmıştır.

2009 yılında Valiliklerce teklif edilen 32 proje, 2010 yılında 31 proje, 2011 yılında 34 projedesteklenmiş, 1999-2011 yılları arasında Bakanlığımız bütçesinden on dört ilimize toplam 128.360.000 ödenek aktarılmıştır.

Bölüm sonu olarak İçişleri Bakanlığının dört projesi birlikte değerlendirildiğinde Türk İdare Sisteminde ilk kez rızaya dayalı sulh yolu getirilmiş ve yaygın olarak uygulanmış, susuz ve yolsuz köy kalmamış, 6875 kişiye maaş bağlanmış, 187.861 aile köylerine dönmüş, Toplum-gençlik-spor—kadın-çocuk eğitim merkezleri yapılmış, meslek edindirme ve istihdam projeleri hayata geçmiş, sağlık ocağı-yurt-okul onarılmış, yol-su-elektrik gibi alt yapı yatırımları yapılmış, tarım ve hayvancılık desteklenmiştir. Vatandaşlarımıza 6875 kişi aylık almakta, 2330 sayılı Kanun gereğince 2.368.915.006, KÖYDES için 7.300.000.000, 5233 sayılı Kanun gereğince 2.725.564.106, KDRP için 128.360.000, olmak üzere toplam 12.522.739.112 TL ödeme yapılmıştır.¹ Proje kapsamında, 28.384 haneden 187.861 kişinin eskiden yaşadığı köylere dönüşleri sağlanmıştır.

Dört projenin de tasarımı, sağlıklı uygulanması ve başarılı sonuçlar alınmasında İçişleri Bakanlık Müsteşarı ve Yardımcıları başta olmak üzere, İller İdaresi Genel Müdürü ve yardımcısı, Mahalli İdareler Genel Müdürü ve yardımcısı, Vali ve vali yardımcısı, kaymakamların başka bir ifadeyle MİA'nın rolü açıkça gözükmemektedir.

B- Hayatı kolaylaştıran Projeler (MERNİS, KPS VE ADRES KAYIT SİSTEMİ)

- İKAMETGAH BELGESİ
- NÜFUS CÜZDANI SURETİ
- SABİKA KAYDİ TARİH OLUYOR
- VERGİ KAYDI
- ASKERLİK BELGESİ

BEYAN YETERLİ –VATANDAŞ MEMNUN

İşyeri açma talebinden, okul kaydına, pasaport alımından, huzurevi müracaatına, iş müracaatından, yapı ruhsatı alımına, ehliyet alımından, belediye hizmetlerinden faydalanmaya kadar Devlet Daireleri, belediyeler, okullar ve meslek odalarında beyan esas alınacak. Vatandaşın dilekçesine T.C Kimlik Numarasını, adresini, askerlik durumunu, sabıkasının olmadığını, vergi borcunun olmadığını yazması yeterli olacak. Bilgilerin doğruluğu ilgili kurumca sistemden sorgulanabilecek.

Yıllardan beri vatandaştan istenen bu belgeler yerine beyanın kabul edilebilmesi üç önemli proje sayesinde mümkün olmaktadır: MERNİS, KPS ve ADRES KAYIT SİSTEMİ.

Konuyu açacak olursak; Yıllardır okul kaydı, vergi dairesi, tapu dairesi, askerlik şubesi, adliye, sağlık, karakol gibi her hangi bir devlet dairesinde işi olan vatandaşın nüfus cüzdan sureti ve ikametgah ilmühaberi mutlaka istenirdi. Ülkemizin en önemli projelerinden birisi olan MERNİS'in hayata geçmesiyle Türkiye'nin herhangi bir Nüfus Müdürlüğünden nüfusla ilgili bilgi veya belgeyi birkaç dakikada alan vatandaşımız Adres Kayıt Sistemi'nin hayata geçmesiyle de aynı şekilde adres bilgilerine ulaşabilmeye başlamıştır.

Nüfus Ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünce gerçek, sağlıklı ve güncel tutulan T.C Kimlik numaraları, nüfus bilgileri ve adres bilgilerinin tüm Bakanlıklar, Bankalar, Üniversiteler, Belediyeler ve kurumlarla güvenlik ortamında paylaşılmasıyla birlikte vatandaşımızın gittiği her devlet dairesine nüfus cüzdanı sureti ve ikametgah ilmühaberi götürmesine gerek kalmamış sadece T.C kimlik numarasını söylemesi yeterli olmuştur.

Önceki durumu bilenler yukarıda sayılan projelerin işleri ne kadar kolaylaştırdığını kıyaslama imkanına sahiptirler. Biz de emek ve fedakarlıkla hayata geçirilen ve hak ettiği ölçüde tanınmayan bu projeleri ve sağladığı kolaylıkları tarihe kayıt düşme adına izah etmeye çalışalım.

Bahsedilen projelere dayalı olarak öncelikle Tebliğat Kanunu ve Yönetmeliği, Seçimlerin Temel Hükümleri Ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun değiştirilmiş, 21/MAYIS/2008 tarihinde Başbakanlık Genelgesi yayınlanmış, en son 03/04/NİSAN 2012 tarihlerinde Resmi Gazetede yayınlanan 150 Yönetmelikte yapılan değişikliklerle resmi dairelerde, belediyelerde, meslek örgütlerinde beyan esasına geçilmektedir. Artık nüfus cüzdan sureti, ikametgah ilmühaberi, vergi kaydı, askerlikle ilişkisi olmadığına dair belge ve sabıka kaydı istenmeyecek vatandaşın beyanı esas alınacaktır. Birçok işlemde de noter tasdiği yerine kurum tasdiği yeterli görülmektedir.

Bu Yönetmelikler: Kadın Konukevleri, Özel Huzurevleri, Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri, Ev ve Süs Hayvanlarının Üretimi, Gıda İşletmelerinin Kayıt Edilmesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği, Tohumculuk Sektöründe Yetkilendirme, Veteriner Hekim Muayenehanesi, Zirai Mücadele Alet ve Makinaları, Ambulans ve Acil Sağlık Araçları, Diş Protez Laboratuvarı, Diyaliz Merkezleri, Ecza Depoları, Kaplıcalar, Optisyenlik, Protez ve Ortez Merkezleri, Hayvan Hastaneleri, Kimyevi Gübre Denetim Yerleri, Hayvan Sağlığı Kabini, Ev ve Süs Hayvanları Kabini, Okul Öncesi Eğitim Kurumları, Elektrik Tesisatçıları, Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu, Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri, Özel Hastaneler, Ticari Hava Taşıma İşletmeleri, T.M.S.F, Sosyal Güvenlik Kurumu, M.T.A, T.P.A.O, Karayolları, Kıyı Emniyeti Gn.

Md, Milli Piyango İdaresi Gn. Md, E.P.D.K, Petrol Piyasası, P.T.T, Milli Eğitim Teftiş Ve Personel Hizmetleri, Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetleri, Mezarlık Yerlerinin İnşası, Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri, Polis Eğitim Merkezleri, Polis Meslek Yüksek okulları, Madencilik Faaliyetleri, Türkiye İhracatçılar Meclisi, Yapı Denetimi, Evde Bakım Hizmetleri, Tersane ve Çekek Yerleri, Hava Alanları, Yer Hizmetleri, Gemi Adamları, Klavuz Kaptan Yeterlikleri, Spor Toto Teşkilatı Yönetmeliklerinde yapılan değişikliklerle söz konusu hizmetlerde istenen ikametgah, nüfus cüzdanı sureti, askerlikle ilişkisi olmadığına dair belge ve sabıka kaydı istenmeyecek, bu belgeler yerine T.C Kimlik numarası ve yerleşim yeri adresi ile birlikte sabıka kaydı, vergi borcu ve askerlikle ilişkisi olmadığını beyan etmesi yeterli olacaktır.

Yıllardır istenen belgeler niçin istenmemektedir. Belgelerin istenme gerekçesi ve güvenlik kaygısı devre dışı mı bırakıldı? Suistimallere karşı başka yöntemler mi geliştirildi?

Devlet güvenliğinden vazgeçmiş değildir. Ancak yazının başında belirttiğimiz projelerin hayata geçirilmesiyle birlikte Devlet, vatandaşından isteyeceği ve zaten kendisinin ürettiği belgeleri elektronik ortamda güncel olarak görebilme ve vatandaşın beyanını kontrol imkanına kavuşmuştur.

Yazımızın konusu olan MERNİS, KPS ve ADRES KAYIT SİSTEMİ'nin hayata geçirilmesi ve sürdürülmesi vatandaşlarımızın nüfus ve adres bilgilerinin doğru, güvenli, güncel tutulması ve paylaşılmasının ve bu temel projeler üzerine Bakanlık, Belediye ve diğer kurumların proje üretmesi ile resmi işlemler etkin, hızlı ve ekonomik hale gelmiştir.

MERNİS, KPS VE ADRES KAYIT SİSTEMİ nedir? Nasıl hazırlanmakta ve sunulmaktadır? Vatandaşlarımıza verilen kimlik numarası ile nüfus hizmetlerinin yürütülmesi esasına dayalı Merkezi Nüfus İdaresi Sisteminin hayata geçmesiyle vatandaşın resmi işlemleri kısmen kolaylaşmış, Kimlik Paylaşım Sistemi sayesinde kamu kurumlarıyla kimlik numaraları ve nüfus bilgileri paylaşmaya başlanmış, adres bilgilerinin kayıt altına alınıp kurumlarla paylaşılmasıyla resmi işlemlerdeki kolaylık daha da artmıştır. Böylece birbirine bağlı olarak yıllar içerisinde kurulan MERNİS, KPS ve AKS ile hayat kolaylaşmıştır.

B.1. MERNİS

MERNİS, Projesi tüm Ahvali Şahsiye bilgilerini elektronik ortama aktaran ve bu bilgilerde meydana gelen her tür değişikliğin ülkenin her tarafına dağılmış 957 merkez-

den anlık güncellenmesini ve bir ağ üzerinden güvenle paylaşımını sağlayan bir projedir. Proje dünyada ilk e-devlet projelerinden olup ülkemizdeki projelere de ilham olmuştur. Proje ile bilgilerin güvenli paylaşımı ve hızlı güncellenmesi ve vatandaşa verilen hizmetteki hızın ve verimin de artması amaçlanmıştır. Proje kapsamında ülkemizde kurumların vatandaşlarımız için kullandığı farklı numaralar da tekleştirilmiştir. Proje güvenilir bilgi desteği ile devletin iş ve işlemlerinde hızın artmasını sağladığı gibi uyguladıkları elektronik devlet projelerinin de anahtarı olmuştur. Bu kapsamda projenin devamı niteliğinde olan Kimlik Paylaşım Sistemi Projesi ile birlikte de bilgileri kurumların kullanımına açarak güvenilir, hızlı, verimli bir hizmetin yanı sıra kırtasiyeciliğin önlenmesi de sağlanmıştır.

MERNİS projesinin sağladığı hizmetler şunlardır; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına birer kimlik numarası verilmesini sağlamak. Nüfus kayıtlarının bilgisayar ortamına aktararak hizmetin modernizasyonu sağlamak. Nüfus hizmetlerinin ilçelerde bilişim teknolojileri kullanılarak verilmesini; ilçe nüfus veri tabanlarını Merkezde bütünleştirilerek Merkezi Nüfus Veri Tabanının kurulmasını gerçekleştirmek. Kimlik numaraları aracılığıyla, kamu ve özel kesim bilişim projeleri arası kişi bilgileri alışverişinin, kişilerin biricik tanımlandığı bir alt yapı üzerinde çevrim-içi yürütülmesini sağlamak. Nüfus istatistiklerinin bilişim teknolojileri ile daha sağlıklı elde edilmesini sağlamak. Kimlik bilgilerini kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kurumlarla paylaşarak hizmet akışını hızlandırmak, güvenilir hale getirmek ve vatandaşlarımızın hizmetlerini kolay, hızlı ve güvenilir olarak almasını sağlamak. Bürokrasiyi azaltıcı, devletle vatandaş yakınlaştıracı bir hizmet güvenliği sağlamak.

B.2. KPS

Nüfus ve Vatandaşlı İşleri Gn. Müdürlüğü tarafından, MERNİS ve UAVT veri tabanında tutulan bilgileri sınırlandırılmış olarak alıcı kamu kurumları ve diğer diğer tüzel kişilikler ile ilgili mevzuatta belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, güncel ve güvenli bir şekilde, 7 gün 24 saat süreyle, çevrim içi paylaşımını sağlayan bir sistemdir. KPS ile; NVİ'de tutulan nüfus ve adres bilgileri, elektronik ortamda, kamu kurumları ve diğer tüzel kişilerin hizmetine sunulmuştur. Böylece, kurum ve kuruluşların ihtiyaç duydukları nüfus kayıt örneği ve yerleşim yeri adresi gibi bilgi ve belgeleri nüfus müdürlükleri ile yazışma yapmadan veya vatandaşlardan istemeden doğrudan ve anında KPS'den temin ederek hizmet vermeleri mümkün hale gelmiştir.

¹ Bilgiler, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü ve Sosyal Güvenlik Kurumundan alınmıştır.

2.1.KPS'nin Teknik Özellikleri: Merkezi yapıda, web tabanlı ve çok katmanlı mimariye uygun şekilde tasarlanmış ve en güncel yazılım teknolojileri ile dünya standardı olan W3 organizasyonunca standartları belirlenen Web Servisleri (XML, WSDL, SOAP) altyapısı kullanılarak geliştirilmiştir. KPS, farklı platformların desteklediği Web servisleri ile hizmet vererek, farklı yapıdaki kurumların fazladan donanım ve yazılım yatırımı yapmaksızın sunulan hizmetlerden faydalanmalarını sağlamıştır. Sistemin bu platform ve yazılım-bağımsız yapısı sayesinde kurum ve kuruluşların, farklı platformlarda ve farklı yazılım araçları ile geliştirilmiş kendi yazılımları içerisinde, KPS tarafından verilen hizmetlere erişebilmeleri mümkün olmaktadır. KPS'ye bağlanan kurum ve kuruluşlar bu hizmeti kurumsal ağları üzerinden varsa kendi yasal bünyelerindeki taşıra teşkilatları veya şubelerinde de sağlar. Ancak, sisteme erişebilmesi için kendisine tahsis edilen kullanıcı adı ve şifrenin gizliliği ile tüm kullanıcılarının is ve işlemlerinden sorumludur. KPS alt kullanıcıları ile ilgili olarak IP kısıtlamasına gidilmesi, yetki ve sorumluluk tanımlaması yapılması ve yapılan sorgulamalara ilişkin yetkilendirilmiş kullanıcı kişi bazında geri izleme (log) bilgisi tutulması gibi tedbirlerin alınması da kurumun sorumluluğundadır.

2.2. KPS ile Sunulan Veriler: Kişi bilgileri, nüfus cüzdanı bilgileri, nüfus olay bilgileri, adres bilgileri, UAVT bilgileri, istatistiki bilgiler kurum ve kuruluşların ihtiyaçlarına göre dizayn edilen ve belli girdi parametrelerine karşılık belirli çıktılardan oluşan KPS web sayfaları ve servisleri şeklinde sunulmaktadır. Sunulan servislerin listesi KPS ana sayfasından güncel olarak yayınlanmaktadır.

2.2.1. Kişi bilgileri: Kimlik numarası, adı, soyadı, cinsiyeti, baba adı, anne adı, doğum yeri, doğum ve kütüğe kayıt tarihleri gibi kişisel bilgiler. Medeni hâli, dini ve ölüm tarihi gibi durum bilgileri. İl, ilçe, cilt, mahalle veya köy, aile ve birey sıra numarası gibi nüfusa kayıtlı olduğu yer bilgileri.

2.2.2. Nüfus Cüzdanı Bilgileri: Nüfus cüzdanı üzerinde yer alan bilgiler,

2.2.3. Nüfus Olay Bilgileri: Evlenme, boşanma, soybağının düzeltilmesi veya reddi, ölüm, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi, yerleşim yeri ve diğer adres gibi kişilere ait nüfus olay bilgilerinin tarihi ve açıklamaları.

2.2.4. Adres Bilgileri: Kişinin bildirdiği mevcut yerleşim yeri adresi ve diğer adresleri.

2.2.5. Ulusal Adres Veri Tabanında Yer Alan Bilgiler: Posta kodları, il, ilçe, bucak, köy ve mezra isim-

leri, mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak isimleri ile sabit tanıtım numarası ve bina numarası gibi adres verileri ile tanımlanan coğrafi konum, kişisel ve kurumsal adres bilgisine ulaşmak için gerekli olan bilgiler.

2.2.6 İstatistik Bilgileri: Doğum, ölüm, evlenme, boşanma sayıları gibi yerleşim birimi bazında ve belli bir zaman dilimine ait bilgiler.

B.3. Adres Kayıt Sistemi

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununa dayanılarak oluşturulan Adres Kayıt Sistemi ile Türk Vatandaşları ve Türkiye'de yaşayan yerleşik yabancıların yerleşim yeri ve diğer adres bilgilerinin elektronik ortamda merkezî bir yapı içerisinde güncel olarak tutulması ve adres konusundaki dağınıklığa son verilmesi öngörülmüştür.

Bu kapsamda, belediyeler ve il özel idareleri tarafından ülke genelinde numaralama ve levhalama çalışmaları tamamlanarak ulusal adres veri tabanı oluşturulmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından da kişilerin T.C. kimlik numaralarının yerleşim yeri adres bilgileriyle eşleştirilmesi ile elde edilen veriler TÜİK'ten devralındıktan sonra Bakanlığımızca elektronik ortamda güncel olarak tutulmaktadır. Adres Kayıt Sisteminin mevzuat, eğitim, tanıtım, yazılım, donanım işlemleri yapılmıştır.

Adres Kayıt Sisteminin güncelliği kişilerin yerleşim yeri (ikamet) ve diğer adreslerinin değişimini ilçe nüfus müdürlüklerine yazılı olarak bildirmeleriyle sağlanmaktadır.

UAVT'nin güncellenmesi ise adres bileşenlerindeki (il, ilçe, mahalle, cadde, sokak, kapı numarası) değişikliklerin belediye ve il özel idareleri tarafından Ulusal Adres Veri Tabanına işlenmesiyle sağlanmaktadır. Yani ülkemizde yapılan her bina, açılan her sokak ve cadde, yeni kurulan İl, ilçe, mahalle ve köy, Ulusal Adres Veri Tabanına işlenmektedir.

Adres Kayıt Sistemi sayesinde; Yerleşim yeri bazında güncel nüfusun nitelik ve niceliklerine ilişkin güvenilir istatistik üretilmektedir. Adres ve nüfus tek merkezden takip edilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının e-devlet yapısına ulaşması sağlanmaktadır. Sayımlarda eve kapama zorunluluğu ve ortadan kalkmıştır. Kaynaklar etkin kullanılmaktadır. Adres bileşenlerinin çok sık değişmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kayıp önlenmiştir. Elektronik ortamda güncel olarak tutulan AKS bir çok kamu projesinin alt yapısını oluşturmaktadır. Kamu hizmetlerinin etkin, hızlı ve verimli yürütülmesi sağlanmaktadır. Vatandaş memnuniyeti artmıştır.

Bölüm sonu olarak; MERNİS, KPS ve Adres Kayıt Sistemi ile vatandaşımızın işlerinin bu şekilde kolaylaşmasının yanında doğru verilere ulaşan Bakanlıklar da bu veriler

üzerine neticede yine vatandaşımızın işini kolaylaştıracak olan yeni projeler üretmeye başlamışlardır.

Örnek olarak Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı, Dışişleri Bakanlığı e-konsolosluk, Milli Eğitim Bakanlığı e-okul, MEBSİS, kursiyer-net, VBS, Sağlık Bakanlığı Aile Hekimliği, Emniyet Genel Müdürlüğü e-pasaport ve ASBİS, Maliye Bakanlığı e-vergi, e-beyanname, e-bordro ve internet vergi dairesi, Sosyal Güvenlik Kurumu e-SGK, e-eczane, e-optik, e-hastane, e-bildirge ve e-hizmetler, Kalkınma Bakanlığı SODES, İVED, İLSİS, Üniversiteler e-belge, Devlet Personel Başkanlığı e-türkiye, dtvt, e-genelge, e-arşiv, İŞKUR e-öğrenme, PTT e-PTT, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü SOYBİS, ŞNT, Engelsiz Türkiye, Belediyeler e-öğrenme, e-bordro, e-tahsilat, Bankalar internet bankacılığı, Yüksek Seçim Kurulu SEÇSİS, TKGM, TAKBİS ve e-tapu projelerini, SMS şirketlerinin T.C Kimlik Numarası ve adrese dayalı projelerini, TÜİK çoğu çalışmalarını, MERNİS, KPS ve ADRES KAYIT SİSTEMİ sayesinde hayata geçirip etkinleştirmişlerdir. Buna benzer projeler hayata geçmeye devam etmektedir.

İlk dört projede olduğu gibi ülkemizdeki onlarca projeye analık eden MERNİS, KPS VE ADRES projelerinin de tasarlanması, mevzuatının hazırlanması, personelin eğitilmesi, uygulanması çıkan sorunların giderilerek güncellenmelerinde NVİ Genel Müdürü ve Amirler, Vali ve Vali Yardımcıları ve kaymakamlar başta olmak üzere MİA'nın rolü diğer kurum ve Bakanlıklardaki ve kurumlardaki projelerden sorumlu bürokratlara sorulduğunda daha iyi anlaşılmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak İçişleri Bakanlığının ilk dört projesi birlikte değerlendirildiğinde Türk İdare Sisteminde ilk kez rızaya dayalı sulh yolu getirilmiş ve yaygın olarak uygulanmış, susuz ve yolsuz köy kalmamış, 6875 kişiye maaş bağlanmış, 187.861 aile köylerine dönmüş, Toplum-gençlik-spor-kadın-çocuk eğitim merkezleri yapılmış, meslek edindirme ve istihdam projeleri hayata geçmiş, sağlık ocağı-yurt-okul onarılmış, yol-su-elektrik gibi alt yapı yatırımları yapılmış, tarım ve hayvancılık desteklenmiştir. Vatandaşlarımıza

- 6875 kişi aylık almaktadır.
- 2330 sayılı Kanun gereğince "2.368.915.006,
- KÖYDES için " 7.300.000.000,
- 5233 sayılı Kanun gereğince " 2.725.564.106,
- KDRP için " 128.360.000,

olmak üzere toplam " 12.522.739.112 TL ödeme yapılmıştır.

Dört projede 12,5 milyara yakın ödeme yapılması, toplam 6875 (Er: 976, Korucu: 644, Dul-yetim: 4.023, İştirakçi: 1.222) kişiye aylık bağlanması, iki yüz bin ailenin köylerine dönerek evine- barkına hatıralarına kavuşması, binlerce kişiye iş ve meslek edindirilmesi ve susuz ve yolsuz köylerinin suya-yola kavuşturulması, alt ve üst yapıların onarılması, yurt dışında A.İ.H.M kararlarının lehimize dönerek ülkemizin imajının düzelmesinin ötesinde bence en önemli husus vatandaşın gönlünün yapılmasıdır.

Arkasında özellikle ve öncelikle Mülki İdare Amirlerinin büyük emek, çaba, uzmanlık, gayreti bulunan ve özen, itina ve titizlikle uygulanan projelerin zihin ve gönül yapıcı tesirinin hoyratça heba edilmesine göz yumulmamalıdır.

Projelerin arka planında Mülki İdare Amirlerinin mevzuat, yazılım, donanım, eğitim ve tanıtım çalışmaları olan MERNİS, KPS ve Adres Kayıt Sisteminin kısa bir süre durması hayatımızın farklı alanlarına hitap eden bu üç sisteme bağlı onlarca projeyi de sekteye uğratacağı ve eğitim, güvenlik, adalet, iletişim, sağlık ve maliye gibi kamu hizmetlerini ve toplumsal hayatı olumsuz etkileyeceğinden, projeleri hayata geçirip özveriyle sürdürenlere teşekkür borçlu olduğumuzu idrak etmeliyiz.

Mülki İdare Amirlerinin yetki ve sorumluluklarını azaltmayı düşünenlerin diğer alanlardaki fayda ve katkılarının yanında yukarıda anlattığımız projelerdeki rollerini de hesaba katmalarını ve memlekete hizmetten başka gayesi olmayan MİA'yı hor görmeyi bırakmaları gerektiğini tavsiye ederiz.

KAYNAKÇA

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm> / [http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm](http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/04/20120411.htm) / <http://www.nvi.gov.tr/NVI.html> / http://www.illeridaresi.gov.tr/default_B0.aspx?content=1025 / <http://www.migm.gov.tr/KOY-DES.aspx> / N.Vİ: Nüfus Ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, MERNİS: Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi, AKS: Adres Kayıt Sistemi, KPS: Kimlik Paylaşım Sistemi, UYAP: Ulusal Yargı Ağı Projesi, SOYBİS: Sosyal Yardım Bilgi Sistemi, ŞNT: Şartlı Nakit Transferi, SEÇSİS: Bilgisayar Destekli Merkezi Seçmen Kütüğü, TAKBİS: Tapu Kadastro Bilgi Sistemleri, SODES: Sosyal Destek Programı, İVED: Sonuç Odaklı İzleme Ve Değerlendirme, İLSİS: İl Ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri Yönetim Bilgi Sistemi, ASBİS: Araç Sürücü Bilgi Sistemi, VBS: Veli Bilgilendirme Sistemi / e-SGK, e-bildirge, e-beyanname, e-bordro, e-belge, e-pasaport, e-hastane, e- arşiv projeleri gibi başında e bulunan projeler genellikle ilgili kamu hizmetine elektronik ortamda ulaşılması ve hizmetten yararlanılmasını sağlamaktadır.